

Can Dündar

YAĞMURDAN SONRA

CAN DÜNDAR

YAĞMURDAN
SONRA

© 2012, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1.-18. basım: İmge Yayınları (1996-2008)

Can Yayınları'nda 1. basım: 2012

3. basım: Aralık 2015, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Cem Alpan

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © Rossana Henriques / Flickr / GETTY IMAGES TURKEY

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak

No: 6 Kat: 3 Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-1470-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750714702

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

CAN DÜNDAR

YAĞMURDAN
SONRA

Can Dündar'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Lüsyen, 2010

Canım Erdalım Sevgili Babacığım, 2011

Anka Kuşu, 2012

Aşka Veda, 2012

Ben Böyle Veda Etmeliyim, 2012

Benim Gençliğim, 2012

Birand, 2012

Büyülü Fener, 2012

Kırmızı Bisiklet, 2012

Sarı Zeybek, 2012

Savaşta Ne Yaptın Baba?, 2012

Uzaklar, 2012

Yakamdaki Yüzler, 2012

Yârim Haziran, 2012

Yüzyılın Aşkları, 2012

Ergenekon (Celal Kazdağlı'yla birlikte),
2013

Yaveri Atatürk'ü Anlatıyor, 2013

Yıldızlar, 2013

Nâzım, 2014

Köy Enstitüleri, 2014

Abim Deniz, 2014

Karaoğlan (Rıdvan Akar'la birlikte), 2015

İsmet Paşa (Bület Çaplı'yla birlikte), 2015

Yükselen Bir Deniz, 2015

Gölgedekiler, 2015

O Gün, 2015

CAN DÜNDAR, 16 Haziran 1961'de Ankara'da doğdu. 1982'de AÜ, SBF Basın Yayın Yüksek Okulu'ndan mezun oldu. 1986'da İngiltere'de London School of Journalism'i bitirdi. 1988'de, ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde Siyaset Bilimi dalında yüksek lisansını tamamladı. 1996'da aynı bölümde doktora derecesi aldı. 1979'dan beri gazetecilik, belgesel yapımcılığı, TV programcılığı, 2015'ten beri *Cumhuriyet* gazetesinin genel yayın yönetmenidir. Kitapları: *Demirkırat* (M.A. Birand ve B. Çaplı'yla birlikte, 1991), *Sarı Zeybek* (1994), *12 Mart: İhtilalin Pençesinde Demokrasi* (M.A. Birand ve B. Çaplı'yla birlikte, 1994), *Gölgedekiler* (1995), *Hayata ve Siyasete Dair* (1995), *Yağmurdan Sonra* (1996), *Ergenekon* (Celal Kazdağlı'yla birlikte, 1997), *Yârim Haziran* (1998), *Benim Gençliğim* (1999), *Köy Enstitüleri* (2000), *Nereye?* (2001), *Yaveri Atatürk'ü Anlatıyor: Salih Bozok'un Anıları* (2001), *Uzaklar* (2002), *Yükselen Bir Deniz* (2002), *Savaşta Ne Yaptın Baba?* (2003), *Bir Yaşam İksiri: Dr. Nejat F. Eczacıbaşı* (2003), *Mustafa Kemal Aramızda* (Ülkem Özge Sevgililer'le birlikte, 2003), *Büyülü Fener* (2003), *Duvar* (Ege Dünder'la birlikte, 2003), *Yıldızlar* (2004), *Sedat Alp: İlk Türk Hititoloğun Yaşam Öyküsü* (Fatma Sevinç'le birlikte, 2004), *Kırmızı Bisiklet* (2005), *Nâzım* (2005), *İlk Durak-İETT* (Nebil Özgentürk'le birlikte, 2005), *Özel Arşivinden Belgeler ve Anılarıyla Vehbi Koç I.* (2006), *Yüzyılın Aşkaları* (2006), *Karaoğlan* (Rıdvan Akar'la birlikte, 2006), *İsmet Paşa* (Bülent Çaplı'yla birlikte, 2006), *Yakamdaki Yüzler* (2007), *Ecevit ve Gizli Arşivi* (Rıdvan Akar'la birlikte, 2008), *Ben Böyle Veda Etmeliyim: İsmail Cem* (2008), *Özel Arşivinden Belgeler ve Anılarıyla Vehbi Koç II.* (2008), *Mustafa* (2009), *Anka Kuşu* (2009), *Lüsyen* (2010), *Canım Erdalım Sevgili Babacığım* (2011), *Aşka Veda* (2012), *Birand: Bir Ömür, Ardına Bakmadan* (2012), *Abim Deniz* (2014).

İçindekiler

Önsöz	13
“Alo?..”	15
“Uçurdum Sizi!..”	17
“No Passaran!..”	20
Ben Bir Teröristtim!	23
Ben Varım Hocam!	26
Tek Kupona Şeref Madalyası	29
Arap ile Zöhre	32
Münire ile Ali, Aşkın ile Taşkın, İlyas ile Fatma	35
Özel Yaşam ve Medya	38
Mazlum Di ile Çıplak Liani	41
Şiddet ve Medya	44
“Öldüren Eğlence”	46
Dikkat!.. Haber Öldürücü Bir Silahtır	49
“Yeni Bir Haber Programı İçin Eleman Aranıyor”	52
TV İnsanı Kurtarabilir mi?	54
“Sizi Basın Adına İdama Mahkûm Ediyorum”	57
“Kamera... Işık... Linç Başlasın!..”	60
Gecikmiş Pişmanlıklar	63
Aklım Nereye Gidiyor, Ellerim Nereye?	65
Kurtlar Sofrası	68
“Sen Neymişsin Be Abi...”	71
“Bu Haber Kaça?”	74
Satılık Şarkılar	77

Sarı-Lacivert Pipili Çocuk	80
Pardon... Bay Pardon!	83
Bir Tüketicinin Feryadı	86
Matruşkanın Son Bebeği	88
“Şu Lanet Kadın!..”	91
Apo'nun İmaj Sorunu	94
Bizi Kışkırtmayın!	97
Yaşasın Pop İhtilali!	100
Sevmiyoruz... Terk Etmiyoruz da!	103
Oğullar Baba Olunca	106
Gazeteden Arkadaşım Hillary Clinton	109
Bilgi Toplumunun Konuşan Kedileri	112
Otoyolda Fahişelik	115
Ve Cesur, Ve Güzel, Ve Adil, Ve Demokratik... ..	118
Miki Fare'li Global Köyün Kavalcısı	121
“Bir Hot Chocolate Lütfen!..”	124
Bacak Bacak Üstüne Atabilmek	127
“Siyaset Meydanı”	130
Savaş'a Dokunmayın!	133
Apo, Televizyona Çıkmalı mı?	136
Sansürü Özledim	139
İletişimsizlik Hakkı	142
“Yabancı!..”	145
“Yağmurdan Önce”	148

Anneme ve babama...
Her daim arkamda duran iki kaleye şükranla...

Önsöz

Cumhuriyet'te İsmail Gülgeç çizmişti yıllar önce:

Gazetede Entelektüel Ayı'yı arıyorlar. Sekreteri, "Kendisi şu anda odasında kitap yazıyor," diyor. Bir sonraki çerçevede Entelektüel Ayı'yı içeride eski gazetelerden kendi makalelerini keserken görüyoruz.

Gerçekten de gazete köşelerinde kalem oynatanların çoğu, eski makalelerini kesip kesip kitap yapmayı alışkanlık haline getirdiler.

Böyle bir kitabın önsözünde bunu yazmak bir hayli tuhaf kaçsa da itiraf etmeliyim ki bu alışkanlığa en çok kızanlardan biri de bendim... Yazıldığı günün koşulları içinde geçerli olan yazıların, o koşullardan soyutlanıp bir kitaba aktarılınca sudan çıkmış balık gibi soluksuz kalacağını düşünüyordum çünkü...

"Büyük lokma ye, büyük laf söyleme," demişler.

İşte o kızdığım türde kitaplardan biriyle karşınızdayım...

* * *

Şimdi kendimce mazeretlerimi açıklayayım:

Birinci mazeret, herhalde bir tür hayata tutunma kaygısı...

Gazetelerin gün ışığıyla başlayıp günbatımında son bulan kısa ömürleri içinde geçip gidiveren, unutulup kaybolan yazılarınıza bir süre sonra acımaya başlıyorsunuz. Hele ikinci sayfada yazıyorsanız ve fotoğrafınızın tam ensesine denk gelen yerde bir "ultra mega tencere kuponu" varsa satırlarınızın makas makas doğranıp dilimlenmesi gücünüze gidiyor. Kitabın ebediyetine sığınıp yarına kalmak istiyorsunuz.

İkinci mazeret ise bir tür meydan okuma...

Yazdığınız yazının zamanın aşındırıcı etkisine direnebilecek güçte olduğunu, bir gün içinde eskimeyeceğini, on yıl sonra, yirmi yıl sonra da okurun belleğinde edebî bir tat bırakabileceğini ummak istiyorsunuz. Kitap, size bunu test etme şansını veriyor.

Ve son mazeret:

Her gün yazarken yaşadığınız döneme de tanıklık ediyorsunuz. Bir tür günlük tutuyorsunuz. Bu günlükteki birbiriyle ilintili yazılar bir araya toplandığında, hem günlük örülmüş bir dönem profili çıkıyor ortaya hem de o olaylara ilişkin söylediğiniz sözlerle o döneme eleştirel bir bakış açısı ortaya koyma şansı yakalıyorsunuz.

* * *

İşte *Yağmurdan Sonra* bu mazeretlerle çıkıyor.

Umuyorum ki son bir yıl içinde medya üzerine yazdığım yazılardan derlenen bu kitap, hem Türkiye’de gazeteciliğin, televizyonculuğun, reklamcılığın güncel sorunları üzerine düşünme fırsatı yaratır hem de yıllar sonra yeniden okunduğunda bir dönem Türkiye medyasının neler yaşadığına tanıklık eder.

Umuyorum ki medyada kimsenin önünü göremediği bu sağanak “yağmurdan sonra”, bir gün paçalarımızdaki çamurları silkeleyip ışıl ışıl, güneşli bir dönemin kapısını aralayabiliriz.

Ve yine umuyorum ki o yeni dönemde bu kitaplar birer “ibret dersi” olarak okutulur.

Bu vesileyle, gazetecilikte bana ilk “ibret dersleri”ni veren ve basın ahlakı üzerine düşünmeyi öğreten ilk ustam, hocam, ağabeyim Mehmet Ali Kışlalı’ya teşekkürü bir borç biliyorum.

Hâlâ yazdığım her satırda onun sınavına girdiğimi düşünüyor, terliyorum...

CAN DÜNDAR
Mayıs 2012

“Alo?..”

Sabahları beni başbakan aramaz.
Bakanlar telefon edip akıl sormazlar hiç...
Genelkurmay belge sızdırmaz.

O yüzden size devletin zirvelerinde neler konuşulduğunu anlatamam.

“Sabah uyuyordum ki telefon acı acı çaldı. Açtım, Başbakan,” diye başlayan yazılara tutkunsanız, sizi temin ederim ki şu anda yanlış köşedesiniz.

İyi haber alan kaynakları bilmem. Daha da acıklısı, iyi kötü epeydir gazeteciyim, hiç öyle bir kaynakla karşılaşmadım. Hemen her haberde adı geçen diplomatik çevrelere de, sokaktaki adama da aşına değilim. Var olduklarından bile kuşkuluyum. Yıllardır hakkı aranan şu tüyü bitmedik yetimi de hiç görmedim.

Bu köşede, şu tırnak içindeki kişileri ve ifadeleri arıyorsanız, sizi hayal kırıklığına uğratmak istemem. Ama çevrede tavsiye edebileceğim çok iyi köşeler var.

“Küfreden bir köşe / Okuyan zevkten dört köşe” formülüne yabanciyım.

Küçük dağların benim tarafımdan yaratılmadığını biliyorum.

Mega iddialarım yok. Yükselen değerlerim de... Başkan'ın telefon rehberine girememiş olmak bana elem değil, gurur veriyor.

Hasetimden mi?

Hayır.

İktidarla flört etmenin bir gazeteci için üzeri gülle kaplı bir kurt kapanı olduğunu bildiğimden...

“İktidar kirletir” sözüne inandığımdan...

Hayatın iktidardan ibaret olmadığını sezdiğimden...

Güç gösterilerini sevmediğimden...

Bakanlara akıl vermeyi ayıp, zirvedeki tepişmede taraf olmayı kayıp saydığımndan...

Yukarılarda, "Hamili köşe yakınimdir," denilmesinden hoşlanmadığımndan...

* * *

Bu yüzden ben, sabahları telefonu acı acı çalanlardan pek azının yazdıklarına güveniyorum. Çoğunun satır aralarında, telefon faturalarının izlerini okuyor, utanıyorum.

Bağımsız kalabilmek için sabahları telefonu fişten çekiyorum.

Kulağımı vicdanıma, sağduyuma ve sokağa veriyorum.

Yeni Yüzyıl' a alnım açık giriyorum.

* * *

Tanrım!

Telefon çalıyor... Acı acı...

Daha bu ilk yazı...

Açsam mı?

Alo?..

17 Aralık 1994

“Uçurdum Sizi!..”

Geceleri Okan Bayülgen’in *Gece Kuşu*’nu izliyor musunuz?

Okan, siyah gömleği, siyah ceket ve bazen de siyah gözlükle-riyle stüdyoya girip önce kendi şovunu yapıyor, sonra da telefonla arayan izleyicilerini mikrofonla baş başa bırakıyor. Konuşmacıyı beğenirse bir süre konuşmasına izin veriyor, beğenmezse elindeki uzaktan kumanda aletini ekrana doğru tutup, “Uçurdum sizi,” diyor ve hattı kesiveriyor.

Doğrusu, programı izledikçe yaşadığımız hayatın bir gece kuşu şovundan ibaret olduğunu düşünmeye başladım. Önce birileri çıkıp, “İşte meydan, işte mikrofon. Devir çokseslilik devri. Haydi göster ‘Konuşan Türkiye’nin gücünü,” diyor. Siz canlı yayına çıkmış bir televizyon kuşunun heyecanı ile ürkek cümleler mırıldanıyorsunuz. Sonra bir yerlerden siyah giysileri içinde birileri fırlayıp elinde hepimize uzaktan kumanda eden bir cihazla sizi uçuruyor. Bazen, derdinizi tam anlatamadan boğuk bir sinyal sesiyle baş başa kalıveriyorsunuz. Konuşmanın neresinin, neden hoş gitmediğini bile tam anlayamamış oluyorsunuz. Oysa gerekçe genellikle aynı oluyor:

“Neden senin giysilerin siyah değil?..”

Uzaktan kumandayı elinde tutanlar, genellikle tek tip kıyafet giyiyorlar. Herkesin de kendileri gibi giyinip kendileri gibi konuşmasını istiyorlar. Demokrasinin çok renk demek olduğunu, ancak o renklerin ahenginden uyumlu ve sağlıklı bir toplumsal tablo çıkabileceğini bilmezden geliyorlar.

“Do” sesinin gücüne güvenip ortalıkta sadece “do” sesi duyulsun ve diğer bütün sesleri bastırsın istiyorlar. Ama bu teksesli müziğe artık kulakların dayanamadığını fark etmiyorlar. Demokrasinin, “do”dan “si”ye kadar her sese açık olursa güzelleşip zen-

ginleşeceğini görmezden geliyorlar.

Hoşgörünün, başkalarına tahammül sanatı demek olduğunu unutuyorlar.

Sanatı tanımıyorlar.

* * *

Abdi İpekçi, düşünce ve ifade özgürlüğünün, haysiyetli toplumların asla vazgeçemeyecekleri temel haklar olduğunu daha 1969'da yazmış ve, "Fikir planında hiçbir sınırlama kabul etmeyenlerdeniz," demişti.

Çeyrek asır sonra hâlâ o temel hakların peşindeyiz.

Düşünce ve ifade özgürlüğü hâlâ uzak bir ideal olarak düşle-
rimizi süslüyor. Yazarken, konuşurken, "Kaç yıl yatarım?"ı hesap-
lıyor beyinler; "Savcılar ne der?"; "İşimden olur muyum?"; "Gaze-
teyi kurşunlarlar mı?.." soruları, kalemlerin ucuna dolanıyor.

Aykırı düşünce ağır bedeller ödüyor.

Bir yandan eski cezaevleri dört yıldızlı otel oluyor, bir yandan biz dört yıldızlı bir kıskacın cenderesinde daralıyoruz. Bir yandan olağanüstü bir iletişim devrimi yaşıyor, öte yandan iletişimsizliğe mahkûm ediliyor. Bir hafta faili meçhul cenazelerinde, ertesi hafta DGM kapılarında kuyruk oluyoruz.

Bütün zamanların o en büyük günahı, düşünce suçu hâlâ alın-
mızı lekeliyor. Düşüncelerini dillendirenler, kâğıda dökenler öz-
gürlüklerinden, işlerinden, ülkelerinden oluyorlar. Siyahlara sarıl-
mış elin sahibi, kara gözlüklerinin ardından, "Uçurdum sizi!" diye
bağırıyor.

Ve her gece, uçurulanların yerine yeni gece kuşları konuyor
mikrofonun kablolarına, daktilonun tuşlarına... Belki de çok geç-
meden uçurulacaklarını bile bile...

* * *

Çünkü tarihin kum saati durmak bilmiyor.

Zaman bir cam kaptan öbürüne hızla akan kumlara tutunup
alabildiğine hızla ilerliyor. Her bir kum tanesiyle tecrübenin im-
biğinden süzülüp dökülüyor düşünceler...

Her bir kum tanesiyle yeni renkler beliriyor yaşam tuvalin-

de... “Do”dan “si”ye kadar çeşit çeşit notalarla yazılıyor yeni dünyanın özgürlük marşı...

Ve o kum tanelerinden yarının toplumu örülüyor, tuğla tuğla...

Bazen hoşgörüsüzlüğün tellerine takılan gece kuşlarını ufalayıp öğütmek pahasına da olsa...

29 Nisan 1995

Not: Bu yazı, Ahmet Altan'ın kovuluşundan sonra *Milliyet* için yazıldı; ama orada yayımlanamayınca *Yeni Yüzyıl*'a “uçuruldu”.

“No Passaran!..”

Galiba paranoyak oldum.

Ne zaman bir gazetede, “Yazarımızın yazısı elimize ulaşmadığı için yayımlayamıyoruz,” duyurusu görsem tedirgin oluyorum. Daha önce benim de bir yazım bir gazetenin “eline ulaşamadığından” yayımlanamadığı için, “bunun ideolojik bir ulaşım sorunu” olduğunu düşünüyorum hep...

Yoksa bu üstün teknoloji çağında tüm dünya, bilgisayar otomasyonlarıyla birbirine bağlanmışken ve modern bürolar uydular aracılığıyla haberleşirken iki sayfalık bir yazının, gazetenin eline ulaşmaması mümkün mü?

Bu ideolojik ulaşım engeline son takılan yazarımız, Erbil Tuşalp oldu. Önceki gün onun *Siyah-Beyaz* gazetesindeki sütununun yerinde o ünlü özür satırları vardı: “Yazı elimize ulaşamadığından...” Ben yine, “Eyvah!”ı bastım.

Erbil Tuşalp yalnızca yılların deneyimiyle ustalaşmış gazeteciliğiyle değil, lafını sakınmadan söyleyen yiğit dili ve keskin kalemle de bu mesleğin yüz aklarından biridir.

Bir kuşak, 12 Eylül’ün ne olduğunu onun kitaplarından öğrendi. Yarın ülkenin tarihini yazacak olanlar, hiç kuşkusuz yine onun belge kitaplarından ve imza koyduğu belgesellerden ilham alacaklar.

Tuşalp’in yazısını *Siyah-Beyaz*’ın dünkü nüshasında da göremeyince, anladık ki, yazdıkları hoş gitmemiş ve makalesi gazeteyle ulaşamayan yazılar dosyasına konmuş. O da her onurlu kalem erbabının yapması gerektiği gibi resti çekmiş. “Veda etmek gerekiyor” başlıklı bir son yazı yazarak, “bu hoyrat dünyada insan kalabilenleri, ilkeli olanları, devrimcileri her fırsatta akrep gibi sokmaya kalkanlar”ı eleştirmiş. Tabii bu yazı da hiç hoş gitmemiş ve

ilki gibi bu da gazetenin “eline ulaşamamış”. Dosya kapanmış.

* * *

Ahmet Altan da bir süre önce “Atakürt” başlıklı yazısı hoş gitmediğinden işinden olmuştu. Yazılan yazıları iktidarın, savcılarının, polislerin, yargıçların beğenmemesi âdettendi. Lakin, işverenin beğenmemesi pek nadir rastlanan bir vakaydı. İşveren beğenmiyorsa o yazarı işe almazdı; ama işe aldıysa da yazarını dış bas-kılara, DGM davalarına karşı savunurdu.

Bu kez tersi oldu: Gelişmeler üzerine DGM hareketlendi ve Ahmet Altan bir de oradan ceza aldı. Böylece ünlü 8. maddenin kaldırılmasının tek başına hiçbir işe yaramayacağı da açıkça görülmüş oldu.

Altan kovulduğunda, bunun gazetelerde yol olmasından korktuğumuzu söylemiştik. Nitekim oldu da... Ama doğrusu, bu yazar arıtma sistemi, pek beklemediğimiz bir yerde, sol cenahta, örnek alınan bir yol oldu.

Önce büyük umutlarla yola çıkan *Evrensel*'de yazar Ertuğrul Kürkçü, “kendi politik görüşlerini yaymak”la suçlandı ve *persona non grata* (istenmeyen adam) ilan edildi. Bu, itfaiyeciyi yangın söndürmekle suçlamak kadar tuhaf bir gerekçeydi. Bir yazar kendi politik görüşlerini savunmayı neyi savunacaktı ki?..

Bu arada gazetenin yazarlarından Haluk Gerger'in yıllık izninin bir bölümünü kullanacağı açıklandı. Yine benim içim cız etti. Çünkü malumunuz, Haluk Gerger içerdeydi ve pek izin kullanamayacak haldeydi. Yine gerçek gerekçe okurdan saklanmıştı.

Ve nihayet son örnek, Erbil Tuşalp'in yazı ulaşım güclüğü oldu. *Siyah-Beyaz*, tam da yenilenme savaşı verirken kendini yaraladı. Düşünceye saygının ve ifade özgürlüğünün bayrağı olması gereken yayın organları, demokrasi sınavından boynu bükük çıkmaya başladı. Umudun son kaleleri de çöktü birer birer...

* * *

İspanyol İçsavaşı'nı anlatan *Ülke ve Özgürlük*'ü seyrettim geçenlerde... Film, Franco faşizmine karşı turnaklarıyla savaştan İspanyol cumhuriyetçilerinin Stalinciler tarafından nasıl arkadan han-

çerlendiklerini anlatıyor. “*No pasaran!*” (Geçit yok!) diye şahlanan antifaşist bir isyanın, fraksiyoner bir hesaplaşma uğruna nasıl yok edildiğini, bütün vahşetiyle gözler önüne seriyor.

O “ihamet”in sonucunu biliyoruz: 600 000 ölü ve 40 yıl süren bir faşizm...

Şimdi Türkiye’de de Franco adaylarının sayısı bu kadar artmışken ve onlara “*No pasaran!*” diyecek bir cephenin mecburiyeti ve aciliyeti aşikârken o cephenin en cesur kalemlerine devrimci gazetelerde geçit verilmemesi; küçük hesapların, büyük mücadelenin önüne geçmesi ne acı değil mi?

Ancak kaynağı neresi olursa olsun düşünceye yönelik sansüre ve baskılara karşı çıkmak ve ifade özgürlüğünü bir onur gibi korumak kaçınılmaz hale geliyor ve Erbil Tuşalp’ın gazetenin “eline ulaşmayan” son yazısında yazdığı gibi, bu uğurda zaman zaman da “veda etmek gerekiyor”.

Tıpkı *Ülke ve Özgürlük* filminin son sahnesinde, inandığı devrim anılarıyla gömülen bir partizanın yaptığı gibi... Ülke ve özgürlük için bazen veda etmek gerekiyor. Ama ne yazık ki her vedada ülke, özgürlükten biraz daha uzaklaşıyor.

21 Ekim 1995

Ben Bir Teröristtim!..

Evet... Artık zamanı geldi... İtiraf ediyorum:

Bir zamanlar ben (de) bir medya teröristiydim.

Size nasıl bu yola düştüğümü ve nasıl kurtulduğumu anlatacağım. Sonra da beni affetmenizi isteyecek ve Pişmanlık Yasası'ndan yararlanacağım.

Önce bizim örgüt nasıl çalışır, onu anlatayım:

İnsan gazeteciliğe adım attığında bir anda her şeye muktedir olduğunu sanıyor. Elinize bir teyp, mikrofon veya kamera tutuşturuyorlar. Onunla her yere dalıp, her istediğinizi sorguya çekip herkesi yargılayıp mahkûm edebileceğinizi sanıyorsunuz. Şefleriniz, patronlarınız size, “haber için ölümüne savaşmayı” öğretiyorlar. En kutsal değer haber olduğunu sanıyor, meslektaşlarınızı atlatıp habere ulaşmak için her şeyi göze alıyorsunuz.

Gazetecilik yüzsüzlüktür; kapıdan kovulsanız, bacadan gireceksiniz.

Siz kamu adına hesap soruyorsunuz; artık kimsenin özel hayatı, mahremiyeti, söz hakkı olamaz. Herkes telefonunuza çıkmaya, sorularınıza cevap vermeye, hakaretlerinize boyun eğmeye mecburdur.

Telefona çıkmadı mı? Ne cüret? Çekersiniz daktilonuzu önünüze, veryansın edersiniz. Bu tür yazılar için, “Kaleminden Kan Damlatma Kursları” vardır. Kurslarda “tüyü bitmedik yetim” diye biriyle tanıştırlar. Her şeyi onun hakkını korumak için yaptığınızı söylersiniz. O zaman kimse size dokunamaz. Kahraman olursunuz. Sonra da yazınızı okuyup, “Nasıl geçirmişim ama!” diye böbürlenirsiniz...

* * *

Ben de bu kurslara gittim. “Meslek etiği” denen şeyin, haberi zamanında yetiştirmek olduğunu sanıyordum. En ahlaklı gazeteci, meslektaşlarını en iyi atlatan gazetecidir, zannediyordum.

Ben artık gazeteci değil, hem savcı hem yargıç hem infazcıydım. Cebimde kapı gibi basın kartım vardı; o halde halk adına hesap sorabilirdim. Herkes kameramın karşısında hesap vermeye mecburdu. Hiç kimse yüzüme kapı kapatamazdı. Ben adamı yakardım. Çok fena yapardım... Benden kaçmazdı. Ben büyük gazeteciydim... Ben... Ben...

Sonra... Günlerden bir gün... Başıma bir iş geldi...

Henüz çiçeği burnunda bir gazeteciydim. *Hürriyet*'te çalışıyordum. 1983 yılında bir pazar günüydü. SODEP diye bir parti vardı. Bolu'da bir toplantı yapacaklardı. Sıradan bir haberdirdi. Beni gönderdiler.

Partinin Genel Sekreteri Ahmet Durakoğlu'ydu. Kürsüde konuşurken aniden fenalaştı. Hemen alıp bir odaya yatırdılar. Biz kapının önünde topluştık. Durumu ağırdu. Kapı aralığından kalbine masaj yapıldığını görüyorduk. Nefes alamıyordu.

* * *

Tam o sırada *Milliyet* muhabirinin odaya süzülverdiğini gördüm. Durakoğlu içeride can çekişiyordu. Havaya ihtiyacı vardı ama ne gam... Halkın da habere ihtiyacı vardı. Halk elbette bir politikacının son nefesini nasıl verdiğini görmek isterdi. Halk bayırdı böyle hikâyelere...

Bu laflar hep kulağımdaydı. Daha da önemlisi *Milliyet* girmişti. Ben girmezsem kovulurdum. Ertesi gün *Milliyet*'te, o fotoğraf çıkarsa Çetin Emeç (bizim örgüt lideri) beni öldürürdü. Ben de çekmeliydim. Gözümü kararttım. Odaya süzüldüm. Fotoğraf makinemi doğrulttum. İki-üç kez bastım. Çıktım. Başarmıştım... İşte halk, bir kez daha haber alma hakkına kavuşmuştu. İstedikleri fotoğrafı görebileceklerdi.

Ahmet Durakoğlu birkaç dakika sonra can verdi. Hemen en yakın telefon kulübesine koştum. (Bugün yazarken bile utanıyorum.) Haberi verdim. “Son ânında fotoğrafını çektim,” dedim. Örgüt ayağa kalktı. “Hemen bir taksiye atla, getir,” dediler. Bolu'dan

bindiğim takside filmi avucumda sıkı sıkı tutuyordum. Başarmıştım işte... İstanbul'da Çetin Emeç karşıladı beni. Kutladı. Ertesi gün haber, "Politikacının Ölümü" başlığıyla manşet oldu. Tabii benim fotoğraf da papuç kadar yerleşmişti sayfaya. Ödül aldım o fotoğrafla... Herkes tebrik etti...

Sonra ertesi gün aklım başıma geldi. Cenazede ailesini gördüm Durakoğlu'nun... İçim cız etti ve birden korkunç bir endişe yüreğime yerleşiverdi: "Acaba içeri girmesem yaşar mıydı? Acaba o birkaç saniyede benim çaldığım nefes onu yaşatmaya yeter miydi? Acaba onu ben mi öldürmüştüm?"

* * *

İlk sorulardan sonra bu, benim için bir kâbusa dönüştü. Uzun süre geceleri uyuyamadım. Dönüp dönüp gazeteye bakıyor, kendime lanet ediyordum. Tabii beni böyle koşullandıran "örgüt"e de... Çetin Emeç, o gün fotoğrafları yüzüme fırlatıp, "Bir insan son nefesini verirken senin ne işin vardı odada? Bir insanı son nefesinde bile rahat bırakmamayı gazetecilik mi sanıyorsun?" dese belki gazete o gün o kadar tiraj yapmazdı; ama kuşkusuz hepimiz bugün farklı bir konumda olurduk.

Bıraktım muhabirliği... Gececi oldum. Üniversiteye sığındım. Yine de o uğursuz haber, yıllar yılı bırakmadı peşimi...

Ama biraz pahalı da olsa artık öğrendim; hiçbir haberin insan hayatı, insan onuru kadar değerli olmadığını...

Bir daha hiç kimse bana, hangi gerekçeyle olursa olsun insana rağmen bir haber yaptırılmaz.

* * *

Yıllar sonra, başta Durakoğlu ailesi olmak üzere herkesten özür diliyorum.

Ben uğraştım. Tedavi oldum.

Darısı diğer terörist arkadaşların başına...

15 Aralık 1994

Birinci mazeret, herhalde bir tür hayata tutunma kaygısı... İkinci mazeret ise bir tür meydan okuma: Yazdığınız yazının zamanın aşındırıcı etkisine direnebilecek güçte olduğunu, bir gün içinde eskimeyeceğini, on yıl sonra, yirmi yıl sonra da okurun belleğinde edebî bir tat bırakabileceğini ummak istiyorsunuz. Kitap, size bunu test etme şansını veriyor.

Ve son mazeret: Her gün yazarken yaşadığınız döneme de tanıklık ediyorsunuz. Bir tür günlük tutuyorsunuz. Bu günlükteki birbiriyile ilintili yazılar bir araya toplandığında hem günlük örülmüş bir dönem profili çıkıyor ortaya hem de o olaylara ilişkin söylediğiniz sözlerle o döneme eleştirel bir bakış açısı ortaya koyma şansı yakalyorsunuz.

Can Dündar, *Yağmurdan Sonra*'nın ilk baskısına yazdığı önsözde, basın ve medyayla ilgili yazılarını derlemesinin "mazeret"lerini böyle sıralıyor. *Yağmurdan Sonra*'yı, yazıldıktan yıllar sonra hâlâ güncel kılan da bu olsa gerek. Zira gittikçe ticarileşen, ticarileştikçe de ilkelerinden büyük tavizler veren basının ve medyanın yakın tarihinden çok önemli anları yorumlayan, basın-iktidar ilişkilerinin dününe ve bugününe bakan Can Dündar, bir yerde bugünlere nasıl geldiğimizi anlatıyor aslında; bilerek ya da farkında olmadan yağmurun ardından çıkacak büyük fırtınanın haberini veriyor...

Yasama, yürütme ve yargının arından, belki de onlardan daha hayati bir rol oynayan dördüncü güç olan basının, bu ülkede günbegün nasıl kürlendiğini, işlevsizleştiğini ve başka güçlere tabi bir güç haline geldiğini gözler önüne seren *Yağmurdan Sonra*, insanı hem çok şaşırtan hem de, "Hiç şaşırmadım," dedirten kitaplardan...

Kapak resmi: ROSSANA HENRIQUES

ISBN 978-975-07-1470-2

9 789750 714702